

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permiseunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Emitent: CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 485 din 19 iulie 2007

HOTĂRÂREA
din 15 iunie 2007
în Cauza Cârstea și Grecu împotriva României
Strasbourg
(Cererea nr. 56.326/00)

În Cauza Cârstea și Grecu împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din: domnii B.M. Zupancic, președinte, J. Hedigan, L. Caflisch, C. Bîrsan, doamna A. Gyulumyan, domnii E. Myjer, David Thor Bjorgvinsson, judecători, și domnul V. Berger, grefier de secție,

după ce a deliberat în camera de consiliu la data de 23 mai 2006,

pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 56.326/00) îndreptată împotriva României, prin care 2 cetățeni ai acestui stat, doamnele Rodica Cârstea și Veronica Grecu (*reclamantele*), au sesizat Curtea la data de 28 ianuarie 2000 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamantele sunt reprezentate de doamna Eugenia Crângariu, avocat în București. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat prin agentul sau, Beatrice Ramașcanu, subsecretar de stat în Ministerul Afacerilor Externe.

3. Reclamantele se plâng în special de încălcarea dreptului lor la judecarea într-un termen rezonabil și de lipsa continuității completului de judecată, în sensul art. 6 § 1 din Convenție.

4. Cererea i-a fost atribuită Secției a doua a Curții (art. 52 § 1 din Regulament). În cadrul acesteia, camera sesizată cu soluționarea cauzei (art. 27 § 1 din Convenție) a fost constituită conform art. 26 § 1 din Regulament.

5. Prin Decizia din 12 octombrie 2004, camera a declarat cererea parțial admisibilă. La data de 1 noiembrie 2004, Curtea a modificat compunerea secțiilor sale (art. 25 § 1 din Regulament). Cererea de față a fost atribuită Secției a treia astfel remaniată (art. 52 § 1).

6. Atât reclamantele, cât și Guvernul au depus observații scrise pe fondul cauzei (art. 59 § 1 din Regulament).

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

7. Reclamantele, doamnele Rodica Cârstea și Veronica Grecu, sunt cetățeni români, născute în 1956 și, respectiv, în 1959 și domiciliate în București.

A. Geneza cauzei

8. În 1991, reclamantele erau angajate la Agenția Națională de Presă Rompres (*Agenția*), pe posturile de operatoare și secretare la serviciul „teleimprimator”.

9. La data de 16 octombrie 1991, printr-una și aceeași decizie, Agenția a reziliat contractele de muncă ale reclamantelor. Această decizie, ce a fost comunicată persoanelor în cauza la data de 6 și, respectiv, 7 noiembrie 1991, era motivată astfel:

„Directorul general al Agenției Naționale de Presă Rompres, numit prin ordinul Guvernului României nr. 105/1990,

Având în vedere:

– referatul șefului serviciului transmisii, telex, telefax, înregistrat sub nr. 1.664 din data de 3 octombrie 1991, precum și declarațiile scrise ale unor salariați din cadrul serviciului;

– prevederile art. 17 și 27 din Regulamentul Agenției Naționale de Presă Rompres;

– procesul-verbal al ședinței comune a Consiliului de administrație al Rompres și serviciului transmisii, telex, telefax din data de 15 octombrie 1991;

– prevederile art. 130 alin. 1 lit. i) din Codul Muncii [...], în temeiul Hotărârii Guvernului nr. 1.066/1990, emite următorul ordin:

1. Cu data de 16 octombrie 1991, se desface contractul de muncă al domnișoarei Cârstea Rodica, secretar de emisie la Serviciul transmisii, telex, telefax, conform art. 130 alin. 1 lit. i) din Codul muncii, pentru abateri disciplinare grave constând în încălcarea prevederilor art. 17 alin. penultim și ultim și art. 27 alin. 4, 5, 9 din Regulamentul instituției și pentru incitarea membrilor colectivului la nesubordonare și nerespectarea disciplinei în muncă;

2. Cu data de 16 octombrie 1991, se desface contractul de muncă al doamnei Grecu Veronica, secretar de emisie la Serviciul transmisii, telex, telefax, conform art. 130 alin. 1 lit. i) din Codul muncii, pentru abateri disciplinare grave constând în provocarea și întreținerea unor discuții neconforme cu buna conduită la locul de muncă, provocarea de scandaluri și

bătăi în interiorul agenției, injurii, calomnii la adresa unor persoane din conducerea instituției și a unor colegi de serviciu.”

B.Derularea procedurii înainte de 20 iunie 1994

10. La data de 29 noiembrie 1991, considerând că decizia de concediere luată de Agenție nu respecta procedura legală prevăzută de Legea nr. 1/1970, în special dreptul la apărare al reclamantelor și principiul răspunderii individuale, și că ea aduce atingere libertății de exprimare, reclamantele au introdus o acțiune în fața Judecătoriei sectorului 1 București.

11. La data de 15 ianuarie 1992, instanța a admis cererea reclamantelor de a audia 27 de martori, precum și pe cea a părții adverse de a audia 5 martori. La datele de 19 februarie și 11 martie 1992, instanța a audiat respectiv 6 sau 7 martori propuși de reclamante. Alți 8 martori propuși de reclamante, printre care directorii Agenției, au fost citați în zadar, deoarece aceștia au refuzat să se prezinte.

12. La data de 18 septembrie 1992, instanța le-a admis acțiunea și a constatat nulitatea absolută a deciziei de concediere din cauza lipsei anchetei prealabile impuse de Legea nr. 1/1970. Prin urmare, ea a dispus reintegrarea reclamantelor în posturile lor anterioare.

13. Cele două părți au formulat recurs împotriva hotărârii instanței, reclamantele plângându-se că instanța a omis să se pronunțe asupra cererilor lor referitoare la daune-interese și la daune cominatorii pentru fiecare zi de întârziere în executarea hotărârii de reintegrare. Cu privire la recursul părții adverse, la data de 29 ianuarie 1993, Tribunalul Municipiului București a constatat că ancheta prealabilă fusese îndeplinită în timpul adunării din data de 15 octombrie 1991, însă le-a dat dreptate și reclamantelor, constatând că judecătoria nu se pronunțase asupra tuturor capetelor de cerere ale acestora. Prin urmare, instanța a admis recursul celor două părți, a casat hotărârea judecătoriei și a trimis cauza spre rejudecare aceleiași instanțe.

14. La data de 18 martie 1994, Curtea de Apel București a respins un nou recurs formulat de reclamante împotriva hotărârii din 29 ianuarie 1993, pe cale de recurs deschis după modificarea Codului de procedura civilă.

C.Derularea procedurii după 20 iunie 1994

15. La termenul din 30 iunie 1994 din fața Tribunalului Municipiului București, reclamantele au declarat că nu mai insistă pentru audierea celor opt martori propuși, care, în ciuda convocărilor repetate, nu s-au prezentat în fața instanței pentru a depune mărturie.

16. La data de 14 iulie 1994, statuând după casarea cu trimitere spre rejudecare, Judecătoria sectorului 1 București a respins acțiunea reclamantelor, considerând că concedierea lor a fost legală și justificată de greșelile disciplinare pe care le-au comis. Instanța a statuat că prima reclamantă, doamna Cârstea, distrusese documente de lucru și că ar fi comentat ordinele superiorilor săi și că ar fi încercat să li se opună. În ceea ce o privește pe cea de-a doua reclamantă, doamna Grecu, instanța a considerat, printre altele, că își agresase verbal și fizic un superior ierarhic. Dovezile luate în considerare de instanța au fost un proces-

verbal al adunării din 15 octombrie 1991, precum și declarațiile martorilor propuși de Agenție, și anume colegi și colaboratori apropiați ai reclamantelor. În ceea ce-i privește pe martorii propuși de reclamante, instanța le-a înlăturat declarațiile, observând că ei lucrau în cadrul altor servicii ale Agenției, fără a avea posibilitatea de a cunoaște direct atitudinea reclamantelor la locul de muncă și atmosfera pe care ele au creat-o.

17. Apelul persoanelor în cauză a fost respins de Tribunalul Municipiului București la data de 14 aprilie 1995. Anterior, și anume la data de 22 februarie 1995, această instanță le refuzase o cerere de audiere de martori.

Persoanele în cauză au formulat recurs, ce a fost admis de Curtea de Apel București la data de 6 noiembrie 1995. Respingând criticile reclamantelor în ceea ce privește diferitele aspecte legate de procedura de concediere și de temeinicia deciziei de concediere, Curtea de Apel le-a admis recursul pe motiv că Tribunalul Municipiului București nu se pronunțase în legătură cu unul dintre motivele invocate și că respinsese fără motivare cererea de audiere a martorilor, prezentată de către acestea în apel. Motivul de recurs în discuție se referea la legalitatea concedierii în ceea ce privește forma sa. Prin urmare, Curtea de Apel a casat Decizia din 14 aprilie 1995 și a trimis cauza în fața Tribunalului Municipiului București.

18. La data de 17 mai 1996, instanța a admis apelul reclamantelor, a casat Decizia din 14 iulie 1994 și a trimis cauza judecătoriei spre rejudecare pe fond, pe motiv că judecătorii competenți în prima instanță nu dispuseseră o expertiză pentru a stabili valoarea daunelor și intereselor corespunzătoare prejudiciului material pretins de reclamante. Mai mult, instanța a considerat că sentința din 14 iulie 1994 era rezultatul unei aprecieri eronate a faptelor.

19. Prin Hotărârea nr. 767/1997 din 16 aprilie 1997, Curtea de Apel București a respins recursul formulat de Agenție împotriva Hotărârii Tribunalului Municipiului București din 17 mai 1996, reiterând concluziile acestuia. Ea a considerat că ancheta internă dinaintea concedierii nu fusese îndeplinită.

20. La data de 9 iulie 1997, sesizată cu soluționarea cauzei după trimiterea spre rejudecare, Judecătoria Sectorului 1 București a luat act de faptul că reclamantele renunțaseră la audierea martorilor, având în vedere concluziile Curții de Apel, în Decizia sa din 16 aprilie 1997, referitoare la neîndeplinirea anchetei prealabile. Instanța a concluzionat, într-adevăr, că aceasta dovadă nu era pertinentă. Mai mult, în cauză a fost solicitată o expertiză contabilă.

21. Reclamantele au solicitat în 4 rânduri schimbarea datelor termenelor de judecată în sensul accelerării procedurii. Instanța a încuviințat.

22. La data de 14 octombrie 1998, judecătoria a admis acțiunea reclamantelor, a anulat decizia de concediere din 16 octombrie 1991, a dispus reintegrarea reclamantelor pe posturile lor și le-a acordat daune interese. Ea a constatat că Agenția furnizase în mai multe rânduri instanțelor diverse explicații în ceea ce privește motivele de concediere și ca, în plus, aceste explicații nu corespundeau cu motivele enunțate în decizia de concediere. Mai mult, motivele concedierii nu au fost niciodată aduse la cunoștința persoanelor în cauză înainte de concedierea lor, așa cum impunea art. 13 din Legea nr. 1/1970, iar ancheta internă prealabilă,

așa cum este ea impusă de lege, nu fusese efectuată, astfel că concedierea era lovită de nulitate absolută.

23. La apelul celor două părți, Tribunalul Municipiului București, statuând într-un complet de judecată compus din 2 judecători, P.L. și C.V., a ținut o ședință publică la data de 1 aprilie 1999. În aceasta ședință, părțile au declarat că „nu mai au alte probe de propus”. La data de 8 aprilie 1999, Tribunalul Municipiului București a casat hotărârea judecătorească și, statuând pe fond, a respins acțiunea reclamantelor. Judecătorii P.L. și C.V. au făcut parte din completul de judecată ce a pronunțat hotărârea.

24. Raportându-se la faptele consemnate în procesul-verbal al ședinței din 15 octombrie 1991, precum și la raportul din 3 octombrie 1991, instanța a statuat că reclamantele au comis fapte grave, perturbând climatul de ordine și disciplină și încălcând regulamentul de ordine interioară al Agenției, ce impunea „principiile comunicării, dialogului și comportamentului civilizat”. Instanța a adăugat că gravitatea faptelor decurgea și din caracterul specific al activității de presă a Agenției și că, ținând cont de aceste elemente, aceasta din urmă avea dreptul să aplice sancțiunea cea mai gravă, și anume concedierea. În privința îndeplinirii anchetei prealabile, instanța a constatat că aceasta avusese loc în timpul adunării din 15 octombrie 1991.

25. Cât despre îndrumarea cuprinsă în Decizia Curții de Apel București din 16 aprilie 1997 de a audia martori propuși de reclamante, instanța a luat notă de poziția acestora, care renunțaseră să mai solicite audierea lor, și a decis că, în orice caz, aceasta dovadă nu era pertinentă, ținând cont și de termenul ce se scursese de la faptele întâmplate în 1991.

26. Reclamantele au formulat un recurs împotriva Deciziei din 8 aprilie 1999. În recursul lor, ele pretindeau că constatarea instanței, conform căreia ele încălcaseră regulamentul de ordine interioară, nu fusese deloc motivată, deoarece instanța nu făcuse nicio trimitere la elementele de fapt ce ar fi putut justifica o astfel de concluzie.

27. Mai mult, reclamantele au criticat decizia instanței pentru că a făcut referință într-un mod inexact sau incomplet la hotărârile judecătorești pronunțate anterior în cauza. După cum au pretins părțile, concluziile reținute în mod eronat de Tribunalul Municipiului București se refereau în special la ilegalitatea procedurii de concediere, și anume la lipsa unei anchete prealabile și la nerespectarea principiului administrării gradate a sancțiunilor în dreptul muncii. De asemenea, ele s-au referit la ilegalitatea deciziei de concediere, pe motivul că aceasta făcea trimitere la acuzații generale. De asemenea, reclamantele i-au reproșat Tribunalului Municipiului București faptul că a reținut în mod eronat concluziile instanțelor ce se pronunțaseră în prealabil în privința audierii martorilor pe care ele îi propuseseră.

28. Reclamantele au pretins că instanța încălcase autoritatea de lucru judecat a hotărârii Curții de Apel București, pronunțată la data de 16 aprilie 1997, care statuase că ancheta prealabilă nu fusese îndeplinită.

29. În ceea ce privește temeinicia cererii lor, ele au arătat, de asemenea, în recursul lor că decizia de concediere era nulă nu numai pentru lipsa anchetei prealabile, dar și pentru

încălcarea principiului responsabilității individuale. De asemenea, ele au contestat valabilitatea procesului-verbal al adunării din 15 octombrie 1991 și faptele reținute în acesta. Ele au criticat faptul că instanța își întemeiease hotărârea pe o astfel de probă, fără să administreze și altele.

30. Curtea de Apel București, sesizată cu soluționarea recursului, a ținut două ședințe. La ședința din 14 iulie 1999, instanța, statuând într-un complet de judecată compus din 3 judecători (C.P.E., M.C.S. și E.T.), a amânat analiza cauzei la cererea Agenției.

31. Dezbaterile contradictorii asupra temeiniciei recursului au avut loc în ședința din 17 august 1999. La acea dată, Curtea de Apel a statuat într-un complet de judecată compus din judecătorii R.S., I.L.C. și N.F. La data de 24 august 1999, același complet a pronunțat o hotărâre prin care Curtea de Apel București a respins recursul reclamantelor. Curtea de Apel a reluat, în principal, considerentele Tribunalului Municipiului București. Hotărârea are următorul conținut, în părțile sale pertinente:

„În mod corect s-a reținut că ordinul în litigiu a fost emis cu respectarea atât a prevederilor Legii nr. 1/1970, art. 13, cât și cele ale Codului muncii.

În speță, contestatoarele au luat la cunoștință faptele pentru care urma să se ia măsura desfacerii contractului de muncă, dar au refuzat să-și facă apărări sau să dea o declarație scrisă.

Ordinul emis pentru ambele contestatoare nu este o decizie colectivă, el referindu-se la fapta fiecăreia dintre angajate și prevede sancțiune în același mod.

Faptele imputate au fost concretizate pentru fiecare, suficient pentru a se putea face apărări în legătură cu ele de către cei interesați.

Aserțiunile legate de administrarea probei cu martori nu sunt subordonate unei cereri sau critici, astfel că nu pot fi încadrate în nici unul din motivele de casare prevăzute limitativ de lege.

În continuare se susține că în speță a operat autoritatea de lucru judecat referitor în ce privește nelegalitatea și nulitatea ordinului în litigiu, întrucât prin Decizia nr. 767/1997 a Curții de Apel București s-a statuat acest fapt - celelalte instanțe nemaiavând posibilitatea sa rediscute chestiunea.

Critica este greșită.

În puterea lucrului judecat nu poate intra decât acea parte din hotărârea judecătorească care poate fi executată și care reprezintă concluzia finală a activității de judecată, adică dispozitivul - ori prin sus-menționată decizie nu s-a luat o astfel de măsură.

Prin hotărârea recurată s-au examinat în mod corect temeiurile de drept aplicabile în speță și care sunt în vigoare.”

II. Dreptul intern pertinent

32. Prevederile pertinente ale Codului de procedura civilă, în vigoare la data evenimentelor, erau redactate astfel:

Articolul 187

„Instanța va putea mărgini numărul martorilor propuși.”

Articolul 188

„(1) Împotriva martorului care lipsește la prima citare, instanța va da mandat de aducere.

(...)

(3) Dacă, după mandatul de aducere, martorul nu se înfățișează, instanța va putea păși la judecată.”

ÎN DREPT

I. Asupra pretensei încălcări a articolului 6 § 1 din Convenție

A. Durata procedurii

33. Reclamantele pretind că durata procedurii a încălcat principiul „termenului rezonabil”, așa cum este el prevăzut de art. 6 §1 din Convenție, care prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil (...) într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță (...), care va hotărî (...) asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil (...).”

1. Perioada de luat în considerare

34. Guvernul apreciază că perioada de luat în considerare a început la data de 20 iunie 1994, data ratificării Convenției de către România.

35. Reclamantele au replicat că această perioadă a început la data de 29 noiembrie 1991 odată cu introducerea acțiunii și a luat sfârșit la data de 24 august 1999 odată cu decizia definitivă a Curții de Apel București.

36. Curtea consideră că procedura a început la data de 29 noiembrie 1991 cu introducerea acțiunii de către reclamante în fața Judecătoriei sectorului 1 București și s-a finalizat la data de 24 august 1999 odată cu decizia definitivă a Curții de Apel București. Așadar, ea a durat 7 ani, 8 luni și 25 de zile, pentru trei instanțe.

37. Totuși, Convenția fiind intrată în vigoare în privința României la data de 20 iunie 1994, perioada anterioară acestei date nu intra ratione temporis în competența Curții. Mai mult, Curtea nu poate lua în considerare decât perioada de 5 ani și doua luni ce s-a scurs de la data intrării în vigoare a Convenției în privința României, adică 20 iunie 1994, chiar dacă ea va ține cont de stadiul în care ajunsese procedura până la această dată (vezi, de exemplu,

Humen împotriva Poloniei [MC], nr. 26.614/95, §§ 58-59, 15 octombrie 1999, și *Străin și alții împotriva României*, nr. 57.001/00, § 63, 21 iulie 2005).

2. Caracterul rezonabil al procedurii

38. Guvernul se opune argumentului încălcării principiului „termenului rezonabil”, așa cum este el prevăzut la art. 6 § 1 din Convenție. Conform acestuia, cauza prezenta un anumit grad de complexitate, deoarece se referea la un litigiu de muncă. Reclamantele au propus un mare număr de martori și, în speță, se impunea o expertiză. Mai mult, comportamentul reclamantelor a contribuit la prelungirea procedurii, din cauza trimiterilor succesive ale cauzei spre rejudecare, solicitate de acestea.

Invocând jurisprudența *Patricny și Patricna împotriva Republicii Ceha* [(dec.), nr. 75.135/01, 11 martie 2003] și *Kos împotriva Republicii Ceha* (nr. 75.546/1, 30 noiembrie 2004), precum și faptul că, în fața fiecărei instanțe, procedura judiciară a avut termene rezonabile, Guvernul concluzionează că durata procedurii a fost rezonabilă.

39. Reclamantele apreciază că procedura nu prezenta niciun element de complexitate și că nu li se poate reproșa că au folosit mijloacele de probă pe care le-au considerat utile, și anume depozițiile martorilor. Ele contestă afirmația Guvernului prin care acesta le impută durata procedurii, arătând că ele au cerut în mai multe rânduri schimbarea datelor termenelor de judecată în sensul accelerării procedurii. În schimb, ele consideră că lentoarea procedurii se explică prin greșelile de ordin procedural ale instanțelor, prin amânarea succesivă a procedurii din cauza absenței martorilor, fără ca, totuși, instanțele să emită mandate de aducere, și prin amânarea excesivă a pronunțării hotărârilor.

40. Curtea reamintește faptul că aprecierea caracterului rezonabil al duratei unei proceduri se face în funcție de circumstanțele cauzei și ținând seama de criteriile consacrate de jurisprudența sa, în special de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantelor și de cel al autorităților competente, precum și de miza litigiului pentru părțile în cauză (vezi, printre multe altele, *Frydlender împotriva Franței* [MC], nr. 30.979/96, § 43, CEDO 2000-VII). Curtea reamintește că se impune o diligență specială pentru contenciosul de muncă (*Ruotolo împotriva Italiei*, Hotărârea din 27 februarie 1992, seria A nr. 230-D, p. 39, § 17). În acest sens, un angajat care se consideră suspendat sau concediat pe nedrept de către angajatorul sau are un mare interes personal să obțină rapid o hotărâre judecătorească asupra legalității acestei măsuri, litigiile de muncă necesitând, prin natura lor, o hotărâre rapidă, ținând cont de miza litigiului pentru persoana în cauză, care își pierde, din cauza concedierii, mijloacele de subzistență (*Obermeier împotriva Austriei*, Hotărârea din 28 iunie 1990, seria A nr. 179, pp. 23-24, § 72, și *Caleffi împotriva Italiei*, Hotărârea din 24 mai 1991, seria A nr. 206-B, p. 20, § 17).

41. Curtea apreciază că nici complexitatea cauzei și nici comportamentul reclamantelor nu explică durata procedurii.

42. În ceea ce privește comportamentul instanțelor naționale, Curtea constată că, în speță, întârzierea în procedura a fost cauzată de casările și trimiterile succesive spre

rejudecare ale cauzei. Astfel, cauza a fost trimisă spre rejudecare de trei ori, fie către judecătoria, fie către Tribunalul Municipiului București, ca urmare a omisiunii instanțelor de a se pronunța asupra anumitor capete de cerere formulate în speță. Mai mult încă, trimiterea cauzei spre rejudecare putea continua la nesfârșit, deoarece nicio prevedere legală nu îi putea pune capăt. Deși Curtea nu este competentă să analizeze modalitatea în care instanțele naționale au interpretat și aplicat legea internă, ea consideră totuși că motivul casărilor succesive cu trimitere spre rejudecare îl reprezintă erorile comise de instanțele inferioare în examinarea cauzei (*Wierciszewska împotriva Poloniei*, nr. 41.431/98, 25 noiembrie 2003, § 46). Mai mult, repetarea acestor casări denotă o deficiență de funcționare a sistemului judiciar.

43. După ce a analizat toate elementele ce i-au fost supuse atenției și jurisprudența sa în materie, Curtea apreciază ca, în speță, durata procedurii litigioase este excesivă și nu răspunde cerinței „termenului rezonabil”.

44. Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 6 § 1.

B.Continuitatea completului de judecată

45. Invocând art. 6 § 1 din Convenție, reclamantele susțin că litigiul lor a fost în mod succesiv examinat de 81 de judecători, dintre care 28 au pronunțat hotărâri, de-a lungul întregii proceduri. Ele apreciază că aceste schimbări repetate au afectat capacitatea judecătorilor de a le cunoaște cauza, ceea ce a avut ca urmare hotărâri contradictorii, care au fost casate ulterior și care au dat posibilitatea unor trimiteri spre rejudecare repetate. Ele consideră că, astfel, echitatea procedurii a fost afectată de la început și până la sfârșit.

46. Guvernul nu contestă schimbările în completele de judecată. Cu toate acestea, el apreciază că aceste schimbări nu au afectat echitatea procedurii. El constată că regula continuității completului de judecată nu poate fi absolută, ținând cont de faptul că procedura în cauza a fost complexă, că a avut nevoie de mai multe ședințe publice și că anumiți judecători care au examinat cauza au părăsit magistratura sau au fost integrați în alte instanțe pe parcursul procedurii litigioase.

Mai mult, în virtutea principiului continuității completului de judecată recunoscut în dreptul românesc, judecătorul care a participat la dezbateri trebuie să fie același cu cel care pronunță hotărârea. Această soluție este justificată prin faptul că toate chestiunile și excepțiile ridicate în fața instanței în ședințele publice sunt notate în încheierea de ședința, sub sancțiunea nulității, astfel că este imposibilă consemnarea fără nicio omisiune a conținutului dezbaterilor, motiv pentru care principiul administrării directe a justiției trebuie respectat. Astfel, Guvernul atrage atenția că judecătorii care au pronunțat hotărârile criticate de către reclamante au fost aceiași cu cei care au participat la dezbateri.

Mai mult încă, schimbarea completului de judecată nu a făcut procesul inechitabil și nu a afectat capacitatea judecătorilor de a cunoaște litigiul deoarece reclamantele au avut ocazia să își exercite drepturile de apărare și de a-și face auzite argumentele, iar judecătorii au

avut posibilitatea de a lua la cunoștință informațiile din dosar. Guvernul invocă în acest sens Hotărârea *Pitkanen împotriva Finlandei* (nr. 30.508/96, § 62/65, 9 martie 2004).

47. Curtea reamintește că s-a pronunțat în privința cerinței duratei rezonabile a procesului, atunci când procedura civilă s-a prelungit excesiv din cauza repetării audierilor în fața unor complete diferite ale instanțelor interne, din cauza faptului că anumiți judecători s-au pensionat, au demisionat sau au fost transferați într-o altă instanță (vezi *Gregoriou împotriva Ciprului*, nr. 62.242/00, §§ 26-27, 33-34 și 43, 25 martie 2003).

48. Acest capăt de cerere fiind strâns legat de capătul de cerere referitor la durata procedurii, Curtea apreciază că nu este necesar să statueze separat asupra temeiniciei sale.

II. Asupra aplicării articolului 41 din Convenție

49. Conform art. 41 din Convenție,

Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.

A.Prejudiciu

50. Prima reclamantă solicita 109.094,74 de euro cu titlu de daune materiale și morale pe care le-a suportat. Cea de-a doua reclamantă solicita 109.909,56 de euro cu același titlu.

51. Guvernul contestă aceste pretenții.

52. Curtea nu observă nicio legătură de cauzalitate între încălcarea constatată și prejudiciul material pretins și respinge aceasta cerere. În schimb, ea apreciază că reclamantele au suportat un anumit prejudiciu moral. Statuând în echitate, ea le acordă fiecareia câte 1.400 de euro cu acest titlu.

B.Cheltuieli de judecată

53. Reclamantele solicita, de asemenea, 3.342 de euro cu titlu de cheltuieli de judecată suportate în fața instanțelor interne și pentru cele suportate în fața Curții.

54. Guvernul contestă aceste pretenții.

55. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor sale de judecată decât în măsura în care li s-a stabilit realitatea, necesitatea și caracterul rezonabil. În speță și ținând cont de elementele aflate în posesia sa și de criteriile menționate mai sus, Curtea le acordă reclamantelor împreună suma de 300 de euro cu titlu de cheltuieli de judecată pentru procedura națională.

C.Dobânzi moratorii

56. Curtea consideră potrivit că rata dobânzii moratorii să se bazeze pe rata dobânzii facilității de preț marginal a Băncii Centrale Europene, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,
CURTEA,
ÎN UNANIMITATE,

1. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 6 § 1 din Convenție;

2. hotărăște că este necesar să statueze separat asupra temeiniciei capătului de cerere referitor la continuitatea completului de judecată;

3. hotărăște:

a)ca statul pârât să plătească, în cel mult trei luni de la data la care hotărârea va rămâne definitivă conform art. 44 § 2 din Convenție, 1.400 de euro (una mie patru sute euro) cu titlu de daune morale fiecăreia dintre reclamante și 300 de euro (treisute euro) împreună, cu titlu de cheltuieli de judecată;

b)ca, începând de la expirarea termenului menționat mai sus și până la efectuarea plății, aceste sume să se majoreze cu o dobândă simplă, având o rată egală cu cea a facilității de preț marginal a Băncii Centrale Europene valabilă în această perioadă, majorată cu trei puncte procentuale;

4. respinge cererea de satisfacție echitabilă pentru rest.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris la data de 15 iunie 2006 în conformitate cu art. 77 §§ 2 și 3 din Regulament.

Bostjan M. ZUPANCIC,

președinte

Vincent BERGER,

grefier